

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

**НЕРУБАЙСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС
«ШКОЛА-ГІМНАЗІЯ»**

**МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В
СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Одеса – 2022

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою
Державного закладу
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»
Протокол № 9 від 25 лютого 2022 р.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського» Олексій Анатолійович Листопад

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Одеського
національного університету імені І.І. Мечникова Ірина Петрівна Анненкова

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник
наукових праць / редкол. О. Я. Чебикін та ін. Одеса: Університет
Ушинського, 2022. 190 с.

© Кафедра педагогіки
Університету Ушинського, 2022
© ЗЗСО І-ІІІ ступенів Нерубайський НВК «школа-гімназія»
Нерубайської сільської ради, 2022

педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Педагогічні науки. 2017. № 1. С. 7–12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpruppp_2017_1_3.

2. Довбня В. М. Костянтин Ушинський як фундатор філософсько-освітньої думки України. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка*. 2008. Вип. 56. С. 8–16.

3. Княжева І. А. Спадщина К. Д. Ушинського в сучасній професійній підготовці майбутніх педагогів. *Наука і освіта*. 2008. № 8–9. С. 154–158.

4. Психологічна спадщина К. Д. Ушинського. За ред. Г. С. Костюка. Київ : Радянська школа, 1963. С. 151–165.

5. Романовский А. К., Барсук И. Я. Жизнь во имя будущего. Очерк научно-педагогической и литературно-публицистической деятельности К. Д. Ушинского. Под ред. В. И. Войтко. Киев : Радянська школа, 1974. 119 с.

6. Ушинский К. Д. Руководство к «Родному слову». Избр. пед. соч. Т. 6. С. 178–301.

7. Ушинский К. Д. Собрание сочинений: В 11 т. М.-Л. : Изд-во АПН РСФСР, 1948-1952.

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ

О.М.Яцій,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки

Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

А.Семанчук,

магістрант ПНПУ ім. К.Д.Ушинського

Пошук нового змісту і технологій педагогічного процесу у вищій школі зумовлений модернізацією вітчизняної освіти. Аналіз педагогічної інформації засвідчує, що проблема професійної практичної підготовки майбутніх вчителів історії та педагогів була предметом дослідження багатьох учених.

Методику практичної підготовки майбутніх фахівців запропонували зарубіжні і вітчизняні вчені і практики І. Бех, Б. Вульф, М. Доел, І. Зязюн, З.Курлянд, А. Панов, Р. Перрі, І. Пометун, В. Сластьонін, Г. Фрейман, К. Хейкок, Р.Хмелюк, О. Холостова, Л. Х'юз, С. Шардлоу.

Водночас системний аналіз розглянутих способів організації практичного навчання студентів, в якому було б враховано концептуальні положення системно-діяльнісного підходу до цієї проблеми відсутні. У змісті підготовки майбутніх педагогів також відсутні навчальні матеріали щодо проходження педагогічної практики студентами на протязі всього навчання у вищому навчальному закладі.

Мета дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення процесу практичної підготовки студентів істориків та вдосконалення педагогічної практики з урахуванням особливостей діяльнісного підходу.

Ми вважаємо, що практична підготовка майбутніх вчителів історії буде відбуватись ефективніше, якщо вона буде починатися з першого курсу, якщо буде враховано і використано красназавчий матеріал, забезпечено реалізацію таких педагогічних умов, як використання усіх видів практики (музейної, архівної, археологічної, фольклорної, навчально-ознайомлювальної та ін.), індивідуалізації та персоніфікації практики; сплановано взаємодію всіх учасників освітнього процесу: студентів – тьюторів - наставників - педагогів-консультантів – керівників навчальних закладів; організовано психологічний супровід навчально-практичної діяльності; збалансовано зміст та завдання практики; оптимально організована теоретична та методична підготовка студентів; використанні рефлексивні тренінги.

Поняття «самоаналіз», «оцінна діяльність», «педагогічна рефлексія» починають застосовуватись все більше і більше в практичній підготовці майбутнього вчителя.

Поняття «оцінна діяльність», базується на понятті «рефлексія». Рефлексія трактується як усвідомлення і аналіз своїх дій. Людина дає звіт, що вона робить, додатково аналізує свій план та результат діяльності. Смысл рефлексії в оптимізації своїх знань, уявлень в уточненні їх.

Рефлексія це професійна і моральна діяльність, що полягає у духовному самоаналізі, в удосконаленні власних недоліків «рефлексія ніким і нічим, ніякою сукупністю механізмів поєднання емоцій, волі, пам'яті, не компенсується» [1, с.11].

Ми вивчали особливості практичної підготовки в різних країнах світу і вважаємо, що в умовах глобальної інформатизації освітнього життя необхідно також удосконалити методичну підготовку майбутніх учителів щодо дистанційних форм навчання. І перенести в українську систему підготовки учителів історії дистанційні форми навчання та локальні інформаційні технології в умовах дистанційного навчання.

Ми згодні з тим, що “при проведенні практик має дотримуватися певна послідовність професійної підготовки. Вона повинна бути організована безупинно, починаючи з 1 курсу і закінчуючи випускним. Завершуватися практика повинна переддипломною практикою (стажуванням), у рамках якої випускник міг би завершити свою практичну підготовку, пройшовши атестацію на певний кваліфікаційний розряд, а також написати дипломну роботу, в якій узагальнюється зміст і технологія самої роботи у формі, що відповідає майбутній кваліфікації” [3, с. 148].

У психолого-педагогічній літературі виділяють пізнавальний, проєктувальний, конструктивно-проєктувальний, організаційний та комунікативний компоненти педагогічної діяльності[2]. Пізнавальний компонент пов’язаний з ознайомленням з ситуацією, вивченням учня, психолого-педагогічної та іншої наукової літератури, процесу та результатів педагогічної діяльності; проєктувальний - з моделюванням процесу формування особистості та викладання тієї чи іншої дисципліни; конструктивно- проєктувальний - з моделюванням окремих навчальних занять, виховних заходів та впливів на учнів; організаційний - з реалізацією розроблених конструкцій, організацією різних видів діяльності учнів у навчально-виховному процесі; комунікативний - зі здійсненням педагогічно доцільної взаємодії педагога з учнями, іншими педагогами, батьками, керівниками навчального закладу.

В ПНПУ ім. К. Д. Ушинського м. Одеси приділяється велика увага новим видам практики. Розроблена трьох етапна «Навчально-ознайомлювальна практика». Вона організована з елементами дистанційної та музейної практики. Використовується досвід найкращих шкіл України. Часто в ході практики використовуються рефлексивні тренінги. Удосконалюється методичний супровід щодо діагностування вихованості учнів. Формується громадянська позиція студентів. Формується їх соціальна компетентність.

На жаль, організація практики у ВНЗ України займає незрівнянно найскромніше місце в загальному обсязі навчання, порівняно з зарубіжними ВНЗ (Польща, Німеччина, Ізраїль та ін.). Переважають часто теоретичні підходи.

Важливим елементом в навчально-ознайомлювальній практиці ПНПУ ім. К. Д. Ушинського м. Одеси – насиченість методичними проблемами виховання і навчання.

В щоденниках практики крім практичних завдань постійно присутній рефлексивний момент, безпосереднє спостереження, записи наставника, самооцінка.

За підсумками проходження практики консультанти складають індивідуальну характеристику студента - практиканта.

Процес планування та організації музейної практики майбутніх студентів істориків поєднується з вивченням розділу загальної педагогіки присвяченому теорії та методикі виховання. Це дає можливість студентам краще використовувати краєзнавчий матеріал свого регіону в навчанні і вихованні учнів.

Практична підготовка повинна давати студентам можливість не тільки використовувати одержані знання по закінченню ВНЗ, але і проявити себе, в різних сферах соціально діяльності.

Функція контролю і зворотного зв'язок із боку консультанта - керівника практики важлива у плані розвитку організаційної, комунікативної, професійної культури майбутнього вчителя історії.

Розроблена нами програма навчально-ознайомлювальної педагогічної практики трансформується згідно зі змінами, що відбуваються у суспільстві, новими інформаційно-технологічними підходами до професійної діяльності вчителя.

Для підвищення ефективності проведення педагогічної практики нами була розроблена інтегративна модель, що включає три етапи 90 годин.

Основне завдання консультанта це – максимальна самореалізація студента на всіх її етапах. Ознайомлення його з провідними проблемами з якими він зустрінеться в майбутньому, розвиток комунікативної культури майбутнього вчителя.

Кафедрою педагогіки розроблено основні вимоги до організації і проведення практики: її зміст, етапи проведення та завдання для студентів практикантів. Означені положення лягли в розроблене нами «Положення навчально-ознайомлювальної практики»

За кожним видом практики розроблені завдання, визначені об'єкти практики, програма практики. У програмі практики наведені ключові її напрямки, завдання для самостійної роботи, очікувані результати проходження практики, календарний план проходження практики, звітна документація, питання самоаналізу для обговорення на підсумковій конференції.

Ефективність застосування діяльнісного підходу залежить від колективних зусиль усіх суб'єктів навчально-виховного процесу, а також вчителів і директорів навчальних закладів які співпрацюють з ВНЗ.

Література

1. Вульфів Б.З., Харкин В.И. Педагогика рефлексии. Москва, 1996.
2. Кузьмина Н.В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастера производственного обучения профтехучилища. Москва : Высшая школа, 1989. 167 с.
3. Никитин В.А. Социальная работа: проблемы теории и подготовки специалистов. Учебное пособие. Москва: Московский психолого-социальный институт, 2002. 236 с.
4. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2006. 328 с.

ПРОЄКТНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І.О. Бартенєва,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Ключова реформа МОН України «Нова українська школа» визнала інтеграцію одним з ефективних шляхів оновлення змісту і методів навчання в сучасній освіті.

Науковці (Н.Ю. Пахомова, Є.С. Полат) зазначають, що у сучасній динамічній глобальній економіці, яка зосереджується на розвитку, обміні знаннями та інформацією, виграють ті, хто за необхідності вміють одночасно і поєднувати, і застосовувати свої знання з кількох дисциплін [4, с.90]. Стає зрозумілим універсальність проєктного навчання для досягнення завдань інтегрованого навчання на основі компетентнісного підходу.

Розробка методики проєктної діяльності здійснюється вченими від встановлення загальних класифікаційних ознак методу проєктів як педагогічної технології (Г.К. Селевко, О.М. Пехота) до класифікації проєктів та установа типологічних їх ознак (В.В. Гузеєв, Л.В. Дорогань, В.Н. Куріцина тощо) [3].

Розгляд основ проєктної роботи (алгоритм роботи над проєктом, представлення результатів роботи) спостерігається у працях Л.П. Міронець, І.І. Карташової, О.В. Тагліної, Є.С. Цикало тощо.